

на тая идея, като посветява въ нея близкия си нераздѣленъ сътрудникъ и съгражданинъ Николай Стефановъ Палаузовъ, роденъ въ 1776 г. и още на младини забѣгналъ презъ Добруджа, Бесарабия и Кишиневъ въ Одеса, дето залавя търговия. „За негова честъ трѣбва да кажа“, пише Априловъ въ „Денница на новобългарското образование“, „че той, макаръ обремененъ съ многочислено семейство, се задължи да жертвува и даже да завещае да се внася следъ смъртта му равна на моята вноска, т. е. по две хиляди лева годишно за издръжката на народното училище въ Габрово“. За по-скорошното откриване на училището, Априловъ и Палаузовъ се обърнали за парични помощи къмъ живущитѣ въ Букурещъ родолюбци Иовчевъ, Килифаровъ, братя Мустакови и Бакалоглу, а сжщо и къмъ жителитѣ на Габрово. Както отъ Букурещъ, така и отъ Габрово се отзовали съ готовностъ да подкрепятъ тѣхното начинание. Въ 1832 г. билъ положенъ основниятъ камѣкъ на училището, което било привършено въ 1834 г. и отворено, но поради липса на подготвени учители, преподаването започнало пакъ съ наустница и псалтирь. Едва на 2 януарий 1835 г. е било открито отъ Неофита Рилски първото новобългарско училище, следъ като той се завърналъ отъ Букурещъ, изпратенъ тамъ отъ Априлова да усвои взаимноучителната метода, и дето, по негова поржка, въ продължение на деветъ месеца превелъ отъ руски на български необходимитѣ пособия: българска история, славянска граматика, география, катихизисъ, взаимноучителни таблици и пр.

Така се създаде „люлката на българската литература, на българското духовно възраждане“, както съ право Априловъ нарича Габровското училище, защото само въ продължение на нѣколко години то дава доста работници въ полето на просвѣтата, като се отварятъ и училища по неговъ образецъ въ Копривщица, Сопотъ, Панагюрище, Казанлъкъ, Карлово, Тръвна, Калоферъ, София, Свищовъ и др., а и въ нѣкои градове въ Македония. Габровското училище става не само разсадникъ на учители за училищата въ България, но и тѣхенъ снабдителъ съ книги и учебни помагала чрезъ габровската училищна община. А за по-лесното снабдяване на училищата съ книги, Априловъ тъкми да открие въ Габрово и българска печатница, което не смогва да осъществи поради